

Alicja MEYER
ORCID: 0000-0002-5083-1596]
Uniwersytet Zielonogórski

Zachęcanie dzieci do aktywności fizycznej w czasopiśmie „Świerszczyk”

Abstract: Encouraging children’s physical activity based on the “Świerszczyk” magazine

Referring to the diversity of books and magazines, in terms of expanding reading among the youngest and shaping and shaping positive pro-health attitudes, it is worth paying attention to the role that literature plays in shaping these attitudes. Based on the magazine “Świerszczyk”, the author decided to present the motif of the movement that was captured in the magazine. On this basis, it was presented how to properly shape and expand children’s willingness to contact the book, as well as the importance of contact with the book for the child’s development. Through contact with literature, you can pass on knowledge to children in every possible field, as well as encourage physical activity. Children have a natural need to move, which should be supported, developed and stimulated by encouraging them to various forms and physical activities. In addition to translating and teaching correct lifestyle patterns. With the help of literature, stories and magazines, we can shape these attitudes in them, at the same time counteracting developmental abnormalities, chronic diseases, obesity and posture defects. An important factor in the proper development of a child is the awareness and willingness of parents to pass on the right models.

Keywords: child, physical activity, children’s magazines

Słowa kluczowe: dziecko, aktywność fizyczna, czasopisma dla dzieci

Wprowadzenie

Przedmiotem rozważań są wiersze z motywem ruchu zawarte w czasopiśmie dla dzieci „Świerszczyk”.

Pierwsze spotkanie z literaturą zaczyna się za sprawą czytanych dziecku rymowanek. Współcześnie książka świetnie może posłużyć, do tego, aby pokazać dziecku otaczający, interesujący świat, różne sytuacje i doświadczenia, które pomagają zdobyć wiedzę oraz umiejętności. Do takich książek można zaliczyć

np. *Plastusiowy pamiętnik* Marii Kownackiej (2011) czy *Facek, Wacek i Pankracek* Miry Jaworzakowej (2011). Słuchając bajki, dziecko może doświadczyć zachowań, uczuć i cech charakteru, którymi charakteryzują się główne postacie. Pośród motywów pojawiających się w utworach fabularnych „Świerszczyka” można wyróżnić:

a) motyw dynamiczny — jest to taki rodzaj motywu, który w czasie akcji cały czas się zmienia, są to: wydarzenia, spotkania, podróże;

b) motyw statyczny — rodzaj motywu literackiego, za sprawą, którego formułowany jest obszar świata, przede wszystkim rzeczy, części krajobrazu i innych zdarzeń, które kształtują obraz ludzi przedstawionych w tym świecie oraz ich losy;

c) motyw obiegowy — podstawowa komórka, układ świata przedstawionego, bardzo szybko i łatwo dająca się rozróżnić się w utworach za sprawą wyraziście oznaczonych jej członów schematyzujących.

Motywy te układają się w ciąg chronologiczny zdarzeń, czasu i miejsca (*Słownik terminów literackich*, 2010).

Teksty w „Świerszczyku” są często rymowane, mają przyjemny rytm i rym, są łatwe do zapamiętania i przyjazne do słuchania. Mali czytelnicy uwielbiają wiersze humorystyczne, które odzwierciedlają dziecięce zachowania i sytuacje. Dlatego tytułem wprowadzenia niniejszym tekście przedstawię źródła czasopiśma, jego wartość literacką oraz jego znaczenie w kształtowaniu aktywności fizycznej dzieci.

Geneza oraz idea powstania czasopiśma „Świerszczyk”

„Świerszczyk” jest czasopiśmem dla dzieci w wieku szkolnym. Gazeta ta ukazuje się co tydzień. Jej logotyp przedstawia uśmiechniętego, zielonego świerszcza. Piśmo zawiera różne teksty i opowiadania, które obrazowane są kolorowymi ilustracjami. Na końcu gazetki znajdują się żarty oraz listy od czytelników. Pierwszy numer ukazał się 1 maja 1945 r., a tytuł wymyśliła Ewa Szelburg-Zarembina. Ówczesna redaktor naczelna Wanda Grodzieńska skupiła wokół tygodnika najznakomitszych twórców, takich jak: Hanna Januszewska, Jan Brzechwa, Ewa Szelburg-Zarembina, Olga Siemaszkowa, Lucyna Krzemieniecka, Jan Marcin Szancer, Ha-Ga. Z redakcją współpracowała też m.in. Anna Kamieńska. 8 kwietnia 1951 r. „Świerszczyk” połączono z piśmem „Iskierki”, zmieniając tytuł piśma na „Świerszczyk-Iskierki”. Po pięciu latach, 2 września 1956 r., przywrócono tytuł pierwotny. Od 1 maja 1945 do 2 września 1951 r. „Świerszczyk” był wydawany przez Spółdzielnię Wydawniczą „Czytelnik”, od 3 września 1951 do 31 sierpnia 2005 r. przez Naszą Księgarnię. Aktualnie wydawcą piśma jest Nowa Era. W czasopiśmie jest dużo wierszy dla dzieci, m.in.

poświęconych tematyce zajęć ruchowych. Poezja dla dzieci to komunikat językowy, który charakteryzuje się elementami dydaktycznymi i rozrywkowymi; skierowany jest do najmłodszych (J. Brzechwa; za: Wojtek, 2013, s. 30). Takie utwory poetyckie przyczyniają się do kształtowania u dzieci postaw moralnych, społecznych, wyrabiają cechy charakteru. Na początku istnienia literatury dla dzieci mówiono, że czasopismo nie ma cech literatury pięknej, wytykano jej inność oraz to, że jest uboższa pod względem różnorodnych treści. Po jakimś czasie nadano jej miano literatury „osobnej”¹.

Rola literatury dziecięcej

Geneza literatury dziecięcej sięga XVIII w. Niegdyś dzieci dostawały do czytania i nauki, te książki, które w domu czytali rodzice, oczywiście wybierane one były przez osoby dorosłe, aby w ręce dziecka nie trafiła nieodpowiednia książka. Dawniej literatura dla dzieci miała zastosowanie wyłącznie dydaktyczne, co wiązało się z racjonalistycznymi hasłami epoki oświecenia. W połowie XIX w. ta dziedzina zaczęła się rozwijać jako sztuka. Najstarsze wzorce poezji, z jakimi miało kontakt dziecko, odnosiły się do poezji ludowej. Kołysanki, zabawy rymowane, przypowiadki, porzekadła były przekazywane przez rodziców i opiekunów najmłodszym dzieciom (Kaniowska-Lewańska, 1980, s. 16). Poezja jest obecna w życiu dziecka od najmłodszych lat, ponieważ ta forma jest najłatwiej przyswajalna dla dzieci. Poezja odgrywa bardzo ważną rolę w początkowej fazie rozwoju dziecka, ponieważ przemyca drobne informacje o świecie, rozwija wyobraźnię, wrażliwość, spostrzegawczość, empatię i wiedzę. Można zauważyć pierwsze reakcje na żywe słowo, które przejawiają się u młodego słuchacza w postaci radości, smutku lub strachu. Dziecko, jak już wcześniej zauważono, uwielbia teksty wierszowane, ponieważ zwraca uwagę na rytmiczność, melodyjność (Paćłowski, Kątny, 1996, s. 52). Odpowiednia intonacja, modulacja i zmiany głosu oraz adekwatnie dobrane środki wyrazu powodują, że utwory poetyckie lepiej oddziałują na dzieci niż te pisane prozą. Potwierdzeniem tego są słowa Haliny Semenowicz, która uważa, że „dziecko w wieku przedszkolnym za poezję uważa każdą wypowiedź odbiegającą od mowy potocznej, rymowaną lub nierymowaną, która ma w sobie coś z marzenia, z piosenki, zawiera rytm i melodię słowa, jest wyrazem serca przepelnionego radością, zachwytem, czy też smutkiem, tęsknotą, niepokojem, a nawet buntem” (Semenowicz, 1973, s. 28). Doniosłą rolę wierszy i bajek jest to, że małych czytelników absorbują nie tylko postacie fikcyjne, ale również z uwagą śledzą oni losy prawdziwych bohaterów. Dzięki temu, że w utworach dziecko może dojrzeć kontrasty, takie jak: wa-

¹ <http://www.czytampopolsku.pl> (dostęp 11 III 2021)

lecność i tchórzostwo, dobro i zło, pracowitość i lenistwo, chciwość i bezinteresowność, uczy się dokonywać wyborów oraz łatwiej określać sytuacje i relacje międzyludzkie. Należy też zauważyć, że „gdy słowo lub szerszy komunikat nie ma dla odbiorcy znaczenia, staje się pustym znakiem. Warunkiem porozumienia jest posługiwanie się przez nadawcę i odbiorcę wspólnym systemem znaków. Komunikacja oddziałuje głównie na sferę receptywną dziecka” (Magda-Adamowicz, Będzin 2015, s. 65).

Korzyści płynące z rozwijaniem czytelnictwa wśród dzieci

Dzieci, obcując z książką, odkrywają, że mogą uczestniczyć w przygodzie razem z bohaterem, poznawać z nim przyrodę, znaleźć tajemniczy skarb lub polecieć w kosmos. Dzieciom podoba się także to, że w bajce wszystko ożywa, np.: lalki, zabawki, samochody, pluszaki, a to niesłychanie rozwija wyobraźnię dziecka. Pomocnikiem rodziców i wychowawców może być krasnal, zwierzątko lub wróżka, które będą towarzyszyły zabawie dziecka. Mogą pomóc w rozwiązywaniu problemów, o których dziecko nie chce mówić rodzicom lub nauczycielowi. Udowodniono, że dziecko szybciej porozmawia o problemie z zabawką niż z dorosłym, ponieważ łączy je z tą zabawką swoista więź (Dyka, 2002, s. 1). Dzieci bardzo często utożsamiają się z bohaterami literackimi, zamieniają się w postaci, które są wyposażone w cechy osobowości będące przeciwieństwem ich własnych. Dziecko nieśmiało chętnie stanie się superbohaterem lub odważnym rycerzem, który zawsze zwycięża. Najmłodszy uwielbiają słuchać opowieści przygodowych, ponieważ są one zabawne i interesujące.

Słuchanie bajek wymaga od dziecka skupienia i uwagi, logicznego łączenia zdarzeń. Wpływa na rozwój słownictwa przez chęć wypowiedziania się na temat wysłuchanego utworu (Och, 2003, s. 114). Ważna jest też atmosfera współpracy, która zaspokaja potrzeby emocjonalne, „w tym potrzebę zwierzenia się z przeżyć konfliktowych, daje poczucie bezpieczeństwa, daje możliwość odzyskania równowagi, a zatem także utrzymania integracji osobowości [...]. Potrzeba ta zaspokajana jest przede wszystkim przez bliskość fizyczną, więź psychologiczną i wzajemną czułość...” (Magda-Adamowicz, 2018, s.100–101).

Motyw ruchu ujęty w wierszach z czasopisma „Świerszczyk”

Regularny kontakt z wierszami kojarzącymi się z łamigłówką, zagadkami językowymi oddziałuje w znaczący sposób na rozwój dziecięcych zainteresowań literackich. Właściwie dobrana poezja jest źródłem inspiracji do twórczego, innowacyjnego działania (Skrobiszewska, 1971, s. 62–63). Wyobraźnia dziecka

w wieku przedszkolnym jest szczególnie plastyczna i wrażliwa, a odbiór treści jest prosty i nieprzemysłany. Dlatego ważne jest, aby dzieci od początku pobytu w przedszkolu bawiły się słowem, kształtowały wyobraźnię oraz rozwijały logiczne myślenie. Poezja to „włączanie” u dziecka wyobraźni, rozbudzanie wrażliwości oraz rozwijanie twórczości. Literatura piękna ożywia przedmioty, jest w niej dynamika, rytm i rym. Uczy dziecko, jak w sposób ciekawie wypełnić czas wolny oraz jak dbać o zdrowie.

Autorzy znakomicie odnoszą się do danej pory roku. Dziecięca poezja najczęściej porusza tematykę dotyczącą przyrody i zmian pór roku. Motyw ten jest pojemny, może dotyczyć m.in. roślin i zwierząt. Świetnie przedstawia to wiersz *Wiosenny spacer*:

Już zakwitły
tulipany na klombach
Wiosna w lustrach okien
się przygląda.
[...]
Na trawnikach — zielona muzyka,
Na straganach — zielona sałatka,
Na chodnikach — żonkile, narcyzy,
gwar wiosenny,
co wznosi się
coraz wyżej,
wyżej...
jakby uczył się
od ptaków latać.
Taki dzień,
słoneczny, dobry dzień
wymarzony jest
na długi spacer
z psem².

Autor już w tytule zachęca do wiosennego spaceru. Wszędzie kwitną kolorowe kwiaty, a na drzewach wyrastają piękne kolorowe pąki i malutkie listki. Do parku przylatuje mnóstwo ptaków, a staw budzi się do życia. Powietrze jest ciepłe i przyjemne. Wszędzie czuć zapach wiosny i wszechogarniającej świeżości. Poeta zachęca człowieka do aktywności, spacerów, wędrówek, wycieczek, aby pogłębiać budzącą się do życia przyrodę.

Lato kojarzy się z piękną czerwcową pogodą.

Czerwcową pogodą
poziomką pachnącą
wiąże dziś dziewczynkom

² [b.aut.], *Wiosenny spacer*. „Świerszczyk”, 1979, nr 20, s. 6.

kokardy ze słońca.
 Chłopcom złote żagle
 rozpinają na chmurze,
 zaprasza w dalekie,
 podniebne podróże.
 I biegnie z bukietem
 przez ogromny świat —
 dla każdego dziecka
 niesie jeden kwiat³.

Koniec roku szkolnego i wakacje to czas marzeń dziecka o podróżach i przygodach. Lato kojarzy się z piękną pogodą i miłym sposobem spędzania wolnego czasu.

Jesień kojarzy się z grzybobraniem; wszyscy chętnie jesienią chodzimy do lasu, aby zbierać grzyby, które później zjemy na obiad lub ususzemy. W jesienią tematykę wprowadza utwór Grażyny Rogowskiej *Taniec grzybów*, który zachęca do aktywności fizycznej, spacerów po lesie i zbierania grzybów. Personifikowana przyroda znakomicie oddaje charakter tego, co się w niej dzieje:

Las, grać umie:
 dźwięczy deszcz,
 szumią liście,
 śpiewa strumień...
 Zdaje mi się czasami,
 że widzę,
 jak do tańca,
 ruszają rydze,
 jak prawdziwki
 wywijają nogą
 w skocznym tańcu
 — jedną nogą!
 I grzybów
 pilnować muszę,
 bo gubią
 kapelusze!⁴

Jesienny las to orkiestra, wydająca różne odgłosy, takie jak: szum liści, dźwięk padającego deszczu. A po deszczu zawsze rosną grzyby. Autorka zachęca do wycieczki po lesie, aby wyciszyć się i posłuchać stukania dzięcioła leczącego drzewa, pięknego śpiewu wilgi i świergotu wróbla. Zwraca uwagę na opadające z drzew liście, które tańczą na wietrze niczym małe baletnice i spadają bezszelestnie na ziemię. Razem z nadejściem jesieni zwierzęta powoli przygotowują się do zimowego snu, aby w marcu powitać barwną wiosnę.

³ [b.aut.], *Czerwcową pogodą*. „Świerszczyk”, 1945, nr 5, s. 11.

⁴ G. Rogowska, *Taniec grzybów*. „Świerszczyk”, 1973, nr 16, s. 7.

Zimę pięknie przedstawia wiersz Andrzeja Poleskiego pt. *My się chłodu nie boimy*.

My się chłodu nie boimy,
 podskoczmy, zatańczymy,
 dalej, dalej całą szkółką,
 łap za rączki, kręć się w kółko!
 Choć wiatr dmucha przez dzień cały,
 aż nam buzie szcerwieniasty,
 choć już noski niby maki,
 dalej, żywo, przedszkolaki!
 Zimna boją się piecuchy,
 a z nas przecież same zuchy.
 W kotka, w myszkę przez boisko,
 przestraszymy złe wietrzysko!
 W gonionego, w kucanego,
 zaraz cieplej w szybkim biegu.

[...]

My się chłodu nie boimy,
 podskoczmy, zatańczymy,
 zaraz z wiatrem-zawadiaką
 zaśpiewamy piosnkę taką:
 — Dalej, dalej, całą szkółką
 łap za rączki, kręć się w kółko,
 niech przed zimnem nikt nie tchórzy,
 to wyrośnie zdrow i duży!⁵

Za oknem z dnia na dzień przybywa śniegu, który dzieci uwielbiają. To świetna okazja, aby zażyć z dzieckiem ruchu na świeżym powietrzu, przy okazji świetnie się bawiąc. Śnieg i wiatr nie są powodem, aby nie wychodzić na dwór. Na dworze czeka dzieci wspaniała zabawa, lepienie bałwana, rzucanie śnieżkami, jazda na sankach, nartach. Trzeba ubrać się ciepło, włożyć kombinezon, czapkę i szalik, zabrać sprzęt do zjeżdżania i pobiec na górkę. Wychodzenie zimą na dwór hartuje, dlatego bardzo ważne jest, aby dzieci uprawiały sport także zimą.

Autorzy pięknie opisują pory roku. Dziecięca poezja często porusza tematykę dotyczącą zmienności przyrody i zmian pór roku.

Wiersze zamieszczone w „Świerszczyku” pokazują możliwości aktywności fizycznych związanych z konkretnymi porami roku. Przykładem jest wiersz Lucyny Krzemienieckiej pt. *Piłka*:

Na majowej polance,
 otoczonej w krąg krzewem,
 dziatwa piłkę-ślicznotkę

⁵ A. Poleski, *My się chłodu nie boimy*. „Świerszczyk”1945, nr 10, s. 11.

podrzucała ze śpiewem.
Nagle Jasio niechęcący
piłkę w krzewy gdzieś pośle,
i wleciała ślicznotka
w białe wonne zarośla.

[...]
Ale dziatwa po chwili
piłkę z krzewów wytoczy,
Niechże piłka-ślicznotka
znów do nieba podskoczy⁶.

Dzieci, mimo że bawią się na dworze, nie zauważają piękna otaczającej ich przyrody, gdyż pochłonięte są zabawą. Czasami warto po prostu wyjść na dwór i podziwiać śpiew ptaków oraz piękno kwiatów i drzew, które obudziły się do życia. Po wiośnie wszyscy oczekują na piękne lato. Jest to czas, w którym można podróżować, ale też czas, kiedy dziecko może bawić się cały dzień na dworze. Świetnie ukazuje to wiersz Janiny Porazińskiej pt. *W świat*:

Jest tu jaki chwata?
Jedźże ze mną w świat!
Bo ci powiem bardzo szczerze:
pyszna jazda na rowerze!
Tum jest, tum znikł już,
tylko ze mną kurz!
[...]
Taki piękny świat!
A zuchowi rad!
Nie chcesz ani rusz?
Toś ty chyba tchórz!
Siedźże sobie w kożuszyńce
na fotelu przy kominie
i bywaj mi zdrów!
Ja mknę dalej znów!⁷

Nie trzeba więc wielkiej wyprawy, aby przeżyć przygodę. Wystarczy tylko wziąć rower i razem z kolegą lub koleżanką wyruszyć w trasę. Tylko podróżując, możemy poznać świat, w którym czeka nas wiele przygód.

Po pełnym przygód lecie nadchodzi jesień. Często pada deszcz. Halina Kozłowska w wierszu pt. *Zabawa w pociąg* pokazuje, że podczas deszczu też się można świetnie bawić w domu.

Dziś nie można iść na spacer,
deszcz leje od ranka.

⁶ L. Krzemieniecka, *Piłka*. „Świerszczyk” 1945, nr 3, s. 6.

⁷ J. Porazińska, *W świat*. „Świerszczyk” 1945, nr 9, s. 7.

Do Haneczki w odwiedzinie
 przyszli Staś i Janka.
 — W cóż to bawić się będziemy,
 w sklepik czy domino?
 Może z klocków zbudujemy
 dla mych lalek kino?
 — Co tam lalki, co tam kino,
 nagle Jaś zawołał —
 dajcie ręce, objedziemy,
 cały świat dokoła.
 [...]
 Cały pokój przewrócony
 do góry nogami!
 — To, nic mamó, już wracamy
 z dalekiej podróży,
 dla mamusi przywieziemy
 skarbów kufer duży.
 Cały pokój uprzątniemy
 i nikt nie odgadnie,
 żeśmy ten deszczowy ranek
 tak spędzili ładnie⁸.

Wystarczy poruszyć wyobraźnię, żeby ze zwykłych rzeczy, które znajdują się w pokoju, stworzyć rekwizyty do świetnej zabawy. Autorka też przypomina dzieciom o tym, że po skończonej zabawie zawsze należy po sobie posprzątać. Kiedy dziecko zajęte jest zabawą, nie zauważa nawet, że przestał padać deszcz.

Zimowa aura także potrafi być piękna, warto wychodzić na dwór zimą, ponieważ czeka tam na dzieci mnóstwo rozrywek. Wspaniałą zimową zabawę oferuje wiersz Jerzego Kiersta pt. *Hokej*:

Hokej to jest sprawa męska.
 Kto źle jeździ... koniec, klęska.
 Trzeba nogi mieć ze stali,
 bo i silny z nóg się zwali.
 Dwie drużyny, lodowisko,
 a pośrodku Azor, psisko.
 Chciałbym też dogonić krążek,
 ale piszczy: Hau! Nie zdążę!
 Hau, hau! Ślisko! Lód! Tortury!
 Nie pomogą psie pazury!⁹

Wiersz jest pochwałą pracowitości i wytrwałości oraz przypomnieniem, że w dobrej kondycji trzeba być przez cały czas i nie poddawać się przy pierwszej

⁸ H. Koszutska, *Zabawa w pociąg*. „Świerszczyk”, 1945, nr 13, s. 11.

⁹ J. Kierst, *Hokej*, „Świerszczyk”, 1977, nr 8, s. 5.

nieudanej próbie. Warto też zauważyć, że jazda na łyżwach uczy dzieci nie tylko silnej woli, ale także koordynacji ruchowej i równowagi.

Rola ruchu w życiu dziecka

Ruch jest podstawową aktywnością dziecka. Dzięki niemu możemy określić ogólny stan zdrowia małego człowieka. Na prawidłowy rozwój fizyczny dziecka powinni przede wszystkim kłaść nacisk rodzice i nauczyciele, ponieważ to w ich towarzystwie spędza ono najwięcej czasu. To właśnie u przedszkolaków można zauważyć największą potrzebę ruchu.

Po pierwsze motywacja, chęć zdobycia jakiegoś przedmiotu, przemieszczanie się. Po drugie konsekwencje, oczywiście mniej lub bardziej miłe. A „pomiędzy” jest ruch, który dzięki ciągłemu powtarzaniu i bezustannemu korygowaniu przez samo dziecko, staje się coraz bardziej doskonały, efektywny i bezpieczny (Zawitkowski, 2007, s. 64).

Wiek przedszkolny to okres, w którym kształtuje się osobowość dziecka. W tym czasie przedszkolak staje się aktywnym uczestnikiem życia społecznego, przekazywane są mu normy, wartości i postawy społeczne (Dunin-Wąsowicz (red.), 1977, s. 6–7).

W historii literatury dla dzieci uwzględniano tylko treści o charakterze dydaktycznym i moralizującym, w których brakowało artyzmu. Należałoby także zwrócić uwagę na to, co powinna zawierać literatura dziecięca: przystosowaną treść i formę, interesującą myśl przewodnią i barwną postać bohatera, jednoznacznie opisane pojęcia dobra i zła, odpowiedzi na dziecięce ambicje, zezwolenie na dobrą zabawę, poszerzanie wyobraźni dziecka, aktywizowanie poczucia humoru (Truskolaska, 2007, s. 44).

Dla najmłodszego dziecka książka jest obiektem manipulacji, intryguje kolorem i formą. Maluch przypatruje się kartkom, obraca książkę w różne strony, bawi się nią, gniecie, wyrywa kartki. Później przystępuje do oglądania ilustracji, na których zaczyna zauważać znane mu przedmioty, postacie, zwierzęta, wszystko to, co jest ładne i barwne. Następnie zaczyna interesować się treścią książki. Prawidłowo dobrana literatura zaczyna ciekawić dziecko i zajmować coraz więcej miejsca w jego życiu.

Przedszkole to miejsce, w którym dziecko w najróżniejszy sposób obcuje z książką na co dzień. Angażuje ona sferę emocjonalną dziecka. Poszerza wiedzę o otaczającym świecie i grupuje zdobyte wcześniej doświadczenia. Rodzice i nauczyciele dostosowują odpowiednio do wieku dziecka metody pracy z tekstem literackim. Wielu analityków dawno już potwierdziło, że literatura, jest nieocenioną pomocą w pracy dydaktyczno-wychowawczej z dzieckiem (Cieślowski, Waksmund (red.), 1983, s. 84). Książka wraz z ilustracjami wy-

kształca u młodego czytelnika autonomię myślenia i działania na wielu płaszczyznach.

Badania potwierdzają, że głośne czytanie dziecku: buduje mocną więź między dorosłym i dzieckiem; zapewnia emocjonalny rozwój dziecka; rozwija język, pamięć i wyobraźnię; uczy myślenia, poprawia koncentrację, wzmacnia poczucie własnej wartości dziecka, poszerza wiedzę ogólną, zapobiega uzależnieniu od telewizji i komputerów; kształtuje nawyk czytania i zdobywania wiedzy na całe życie¹⁰.

W wieku przedszkolnym u dziecka kształtuje się sprawność manualna, dynamizuje się ogólna sprawność fizyczna oraz powiązana z nią koordynacja, a także samodzielność podejmowanych działań. Dziecko w wieku przedszkolnym regularnie zmienia tempo ruchów, błyskawicznie przechodzi od tempa wolnego do szybkiego. Ćwiczenia ruchowe wyrabiają właściwości somatyczne i motoryczne.

Z obserwacji wynika, że dzieci trzyletnie częściej sięgają po książkę niż dzieci starsze (por. Kulickowska, 1975, s. 54). Podczas relaksacji trzylatki z chęcią i uwagą słuchają opowiadań, a nawet domagają się przeczytania kolejnego utworu oraz pokazania ilustracji. Pięciolatki się nudzą, nie słuchają opowiadań — wynika to być może ze źle dobranej lektury, a także lepiej rozwiniętej mowy, która u trzylatków dopiero się kształtuje. Rozwijanie słownictwa młodego człowieka i jego umiejętności werbalnych powinno odbywać się na wiele sposobów, a jednocześnie być sensowne i efektywne.

Zakończenie

Bez względu na to, kim jesteśmy i czym się interesujemy, należy pamiętać, że odpowiednia dawka ruchu każdego dnia może uchronić nas przed wieloma chorobami, a także poprawić nasze samopoczucie psychiczne i fizyczne. Zachęcanie dzieci do ruchu przez literaturę jest świetnym rozwiązaniem, ponieważ dziecko nie tylko zdobywa wiedzę i umiejętności językowe, ale także motywację do aktywności fizycznej.

Współczesne wychowanie nie sprzyja aktywności ruchowej, ponieważ na dzieci działają bodźce zewnętrzne — komputery, tablety, telefony. Coraz trudniej dziecko jest czymś zainteresować, nie warto jednak ulegać presji. Należy zmienić swoje nastawienie i myślenie oraz poświęcić więcej uwagi wspólnemu organizowaniu wolnego czasu w zaciszu domowym i poza nim.

¹⁰ www.calapolskaczytadzieciom.pl (dostęp: 11.03.2021)

Bibliografia

- Cieślakowski, J., Waksmund, R. (red.). (1983). *Literatura i podkultura dziecięca. Antologia opracowań*. Wrocław: UWr.
- Dunin-Wąsowicz, M. (red.). (1977). *Vademecum nauczyciela sześciolatków*. Warszawa: WSiP.
- Dyka, F. (2002). *Wartości moralne bajek i ich miejsce w edukacji wczesnoszkolnej*. Warszawa: WSiP.
- Holinger, P. C., Doner, K. (2006). *Co mówią dzieci, zanim nauczą się mówić. Dziewięć sygnałów używanych przez dzieci do wyrażania uczuć*. Przeł. A. Cichowicz. Poznań: Media Rodzina.
- Jaworczakowa, M. (2011). *Jacek, Wacek i Pankracek*. Wyd. 25. Warszawa: Nasza Księgarnia.
- Kaniowska-Lewańska, I. (1980). *Literatura dla dzieci i młodzieży do roku 1864. Zarys monograficzny. Materiały*. Warszawa: WSiP.
- Kownacka, M. (2011). *Plastusiowy pamiętnik. Przygody Plastusia*. Wrocław: Wyd. Siedmioróg.
- Kuliczowska, K. (1975). *Literatura dla dzieci i młodzieży w latach 1864–1918. Zarys monograficzny. Materiały*. Warszawa: WSiP.
- Magda-Adamowicz, M. (2015). *Komunikacja w edukacji dziecka*. W: M. Nyczaj-Draż (red.), *Obraz edukacji dziecka w Polsce i na Ukrainie*. Będzin: Wyd. Internetowe E-bookowo.
- Magda-Adamowicz, M. (2018). *Jakość dzieciństwa twórczych dzieci 7–9-letnich w perspektywie rodzinnej i lokalnej*. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza UZ.
- Och, K. (2003). *Rola bajki w edukacji*. „Wychowanie w Przedszkolu”, nr 10. [brak stron]
- Pałowski, J., Kątny, M. (1996). *Literatura dla dzieci i młodzieży*. Wyd. 2. „Prace Wszechnicy Świętokrzyskiej”, 12. Kielce: Wszechnica Świętokrzyska.
- Semenowicz, H. (1973). *Poetycka twórczość dziecka*. Warszawa: Nasza Księgarnia.
- Skrobiszewska, H. (1971). *Książki naszych dzieci czyli O literaturze dla dzieci i młodzieży*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Słownik terminów literackich*. (2010). Red. J. Sławiński. Wrocław: Ossolineum.
- Truskolaska, J. (2007). *Wychować miłośnika książki czyli czytelnictwo i okolice*. Tychy: Maternus Media.
- Wojtek, D. (2013). *Motywy regionalne i patriotyczne w literaturze dziecięcej*. „Wychowanie w Przedszkolu”, nr 10, s. 30–33.
- Zawitkowski, P. (2007). *Co nieco o rozwoju dziecka. Jak zostać szczęśliwymi rodzicami szczęśliwego małżeństwa*. Warszawa: Wyd. Zawitkowski i Spółka.
- Wiersze z czasopisma „Świerszczyk”
- [b.aut.], *Wiosenny spacer*. 1979, nr 20, s. 6.
- [b.aut.], *Czerwcową pogodą*. 1945, nr 5, s. 11.
- Kierst, J. *Hokej*. 1977, nr 8, s. 5.
- Koszutska, H. *Zabawa w pociąg*. 1945, nr 13, s. 11.
- Krzemieńska, L. *Piłka*. 1945, nr 3, s. 6.
- Porazińska, J. *W świat*. 1945, nr 9, s. 7.
- Poleski, A. *My się chłodu nie boimy*, „Świerszczyk” 1945, nr 10, s. 11.
- Rogowska, G. *Taniec grzybów*. 1973, nr 16, s. 7.